

Miestas, kuris mato: **Jonavos rajono savivaldybės atsakas** **mažinant nematomo darbo našumą**

Birutė Gailienė

Jonavos rajono savivaldybės vicemerė

2025-11-21

Ką apima nematomas - neapmokamas darbas?

- **Namų ūkio organizavimas**

Maisto gamyba, skalbimas, tvarkymas, planavimas, remontų koordinavimas ir t.t.

- **Vaikų priežiūra ir emocinis darbas**

Auklėjimas, mokymas, ligų slaugymas, emocijų suvaldymas, namų darbų prižiūrėjimas.

- **Senjorų ir artimųjų slauga**

Moterims dažnai tenka globoti vyresnius tėvus ar sergančius šeimos narius – tai tylus, kantrybės reikalaujantis darbas, kuris visuomenei sutaupo milijardus sveikatos sistemos išlaidų.

- **Bendruomeninis darbas**

Savanorystė, renginių organizavimas mokyklose ar bendruomenėse, emocinis palaikymas artimiesiems.

Kodėl jis vadinamas „neapmokamu“ – ir kodėl tai problema?

Šis darbas neturi finansinės vertės atlyginimo formos, nors jo ekonominė vertė milžiniška. Skaičiavimai rodo, kad jei šį darbą apmokėtume rinkos kainomis, jis sudarytų **10–40 % šalies BVP**, priklausomai nuo valstybės.

Tačiau dažniausiai jį atliekant:

- mažėja moterų galimybės dirbti apmokamą darbą,
- krenta karjeros tempas,
- kaupiasi pensijų atotrūkis,
- auga psichologinė ir emocinė našta.

Kodēl būtent moterys?

Istoriniai vaidmenys, stereotipai, socialinės normos ir struktūrinė nelygybė lemia, kad **moterys vis dar atlieka 2–3 kartus daugiau neapmokamo darbo nei vyrai.**

Tai ne talentas, o tradicija – ir tradicijas galima keisti.

Jonava – miestas, kuris pasakė „tai - mūsų reikalas“

**Kodėl? Nes dalijimasis atsakomybe yra mūsų
rajo vertybė**

Vizija: Jonavos rajono savivaldybė – draugiškiausia šeimai
ir aplinkai, moderni ir logistiškai patogi savivaldybė, sporto ir
sumanios ekonomikos centras.

Apie Jonavą

Jonava – vidurio Lietuvos rajonas

Gyventojų (2025 01 01 duomenimis): **43158**

Vyrų: **20449** (47,4 proc.)

Moterų: **22709** (52,6 prc.)

2024 metais gimė 304 kūdikiai, iš jų:

121 (39,8 %) mergaitės, 183 (60.2 %) berniukai

Konkretūs Jonavos žingsniai

**Paslaugų plėtra, mažinanti
neapmokamo darbo našumą**

VAIKAI

Ankstyvas priėmimas į darželius – pagalba šeimoms

Jonavoje sudaroma galimybė vaiką į darželį vesti **nuo 1 metų**.

Tai itin svarbu mamoms, norinčioms grįžti į darbą ar mokslus, ir šeimoms, kurios siekia subalansuoti priežiūros krūvį.

Esmė:

- Mieste ir rajone veikia grupės mažyliams nuo 1 metų.
- Tai yra tiesioginė neapmokamo darbo naštos mažinimo priemonė, nes suteikia profesionalią priežiūrą dar labai ankstyvame etape.

Pailgintos dienos grupės – reali pagalba dirbantiems tėvams

Jonava užtikrina, kad po pamokų vaikai būtų saugioje, priežiūroje aplinkoje, o tėvai – ypač mamos – galėtų dirbti, ilsėtis ar tvarkyti reikalus.

Esmė:

- Veikia pailgintos dienos grupės tiek mieste, tiek rajone (socialinė lygybė)
- Jose dalyvauja apie 480 vaikų (priešmokyklinukai ir 1–4 klasės).
- Šios grupės mažina moterų priežiūros laiką ir yra viena efektyviausių priemonių įgalinti tėvus dirbti pilnu tempu.

Startavo Visos dienos mokyklos modelis – SB lėšomis!

Kitos svarbios priemonės

- Pavėžėjimo išimtys
 - » Pavežami ir ikimokyklinukai, jei į ugdymo įstaigą vyksta kiti šeimos broliai/sesės.
 - » Kompensuojamos kuro išlaidos tėvams, kai pavėžėjimo laikas gali būti nepatogus.
- Specialus “parkingas” šeimoms prie savivaldybės
- Šeimadieniai bibliotekoje (šeštadienis!)

Kitos svarbios priemonės

- Neformalaus ugdymo pasiūlos plėtra bei lengvatos!
- Vaikų dienos centrų tinklo stiprinimas. **Veikia visuose miesto ir rajono seniūnijų centruose ir įtraukia kitataučius!!!**
- Vaikų kambariai įstaigose (Savivaldybė, Jonavos rajono socialinių paslaugų centras – pavyzdys)

**Paslaugų plėtra, mažinanti
neapmokamo darbo našumą**

SOCIALINĖS PASLAUGOS

Atokvėpio paslaugos – reali pagalba prižiūrint artimuosius

- Šeimos gali gauti iki 720 val. per metus atokvėpio paslaugų.
- Finansavimas:
 - » 1200 Eur per metus iš valstybės biudžeto vienam asmeniui.
 - » Papildomi 1200 Eur – Jonavos savivaldybės indėlis.

Tai suteikia šeimoms galimybę trumpam pailsėti, atsikvėpti, dirbti ar tvarkyti reikalus, ypač mažinant neapmokamo slaugos darbo krūvį moterims.

Individuali pagalba į namus – parama, leidžianti likti bendruomenėje

- Paslaugą teikia tiek savivaldybė, tiek NVO.
- **2025 m. paslaugą gauna 304 asmenys** (2024 m. buvo 245).

Sparčiai augantis poreikis rodo, kad ši paslauga yra kritiškai svarbi, nes sumažina šeimų narių priežiūros pareigas ir leidžia žmonėms gyventi namuose, o ne institucijose.

Socialinė rehabilitacija žmonėms su negalia

- Paslauga teikiama **108** asmenims, iš jų **22** vaikams.

Šios programos padeda stiprinti savarankiškumą ir sumažina slaugos naštą šeimoms.

Dienos socialinė globa

- Šią intensyvesnę dienos priežiūros paslaugą gauna 40 asmenų su proto ar psichikos negalia.

Tai itin reikšminga paslauga šeimoms, kurios kitu atveju patirtų visą dienos slaugos krūvį.

Dienos užimtumas suaugusiems ir senjorams

Užimtumo veiklos suteikia struktūrą ir priežiūrą dienos metu, mažindamos artimųjų neapmokamą priežiūros laiką.

**Paslaugų plėtra, mažinanti
neapmokamo darbo našumą**

**SVEIKATA IR
SVEIKATINIMAS**

JO
NA
VA

Profilaktinės sveikatos patikros – ankstyva prevencija, kuri saugo moterų galimybes

Savivaldybė finansuoja profilaktines vėžio patikras nuo 25 metų gyventojoms:

- krūtų,
- kiaušidžių,
- gimdos kaklelio,
- odos vėžio.

Tai tiesiogiai stiprina moterų sveikatą, leidžia laiku diagnozuoti ligas ir **išvengti ilgalaikės slaugos bei didžiulio neapmokamo darbo krūvio šeimose.**

Fizinio aktyvumo veiklos – įrankis atokvėpiui ir geresnei savijautai

Savivaldybė finansuoja:

- mankštas,
- šokių užsiėmimus,
- baseino lankymą.

Nors dalyvauja ir vyrai, daugumą dalyvių sudaro moterys, todėl šios veiklos:

- suteikia struktūruotą laiką sau,
- padeda atsitraukti nuo buitės,
- gerina fizinę ir emocinę sveikatą,
- mažina chroninį nuovargį, lydintį kasdienį nematomą darbą

Programos mamų psichinei sveikatai – emocinės atokvėpio erdvės kūrimas

Jonavoje organizuojamos veiklos mamoms:

- paskaitos, praktiniai užsiėmimai, susitikimai su psichologe.

Šios programos skirtos:

- laukiančioms,
- ką tik pagimdžiusioms,
- mažus vaikus auginančioms mamoms.

Jos padeda:

- mažinti emocinę naštą ir motinystės perdegimą,
- suteikti psichologinį palaikymą,
- padėti mamoms išsivaduoti iš „nuolatinio tarnavimo“ būsenos,
- skatinti sveikesnį atsakomybės pasidalijimą šeimoje.

***Paslaugų plėtra, mažinanti
neapmokamo darbo našumą***

LAISVALAIKIS

JO
NA
VA

Trečiojo amžiaus universitetas – netiesioginis, bet stiprus krūvio mažinimo įrankis

TAU Jonavoje – tai socialinės įtraukties sistema, kuri skatina senjorų savarankiškumą ir aktyvumą, taip mažindama šeimos narių – dažniausiai moterų – neapmokamą priežiūros darbą.

JO
NA
VA

Pagrindiniai akcentai:

355 dalyviai, iš jų **313** moterų – tai rodo didžiulį moterų aktyvumą ir poreikį užimtumui.

- Veikia platus programų spektras – nuo kalbų ir kompiuterinio raštingumo iki sveikatos, kūrybos, kultūros ir kelionių.

Kaip tai mažina neapmokamo darbo našumą?

1. Laiko ir dienotvarkės išvedimas iš namų

Reguliarūs užsiėmimai – tai laikas, skirtas ne buičiai, o sau. Moterys turi argumentuotą galimybę deleguoti darbus kitiems.

2. Socialinė ir emocinė nauda

Dalyvavimas veiklose pakelia nuotaiką, savivertę, mažina vienišumą ir buitės spaudimą.

3. Nauji įgūdžiai ir praktinė nauda

Skaitmeninis raštingumas, kalbos, finansinis raštingumas suteikia daugiau nepriklausomybės, savarankiškumo ir atveria galimybes papildomam uždarbiui.

4. Šeimos dinamikos pokytis

Užimta močiutė ar mama – tai aiškus signalas šeimai, kad būtina dalintis pareigomis namuose.

Paslaugų plėtra, mažinanti
neapmokamo darbo našumą

INFRASTRUKTŪRA

Pritaikyti pastatai ir viešosios erdvės

Kai įstaigos, poliklinikos, mokyklos, sporto aikštynai, kultūros erdvės yra pritaikyti žmonėms su negalia, tai reiškia:

- mažiau fizinės pagalbos artimiesiems,
- daugiau jų savarankiškumo,
- mažiau priežiūros darbo šeimai (kur didžiąja dalimi tenka moterims).

Patogus ir prieinamas viešasis transportas

- mažiau „vežiotojų vaidmens“ artimiesiems;
- didesnis senjorų ir žmonių su negalia savarankiškumas;
- mažiau laiko, kurį mamos praleidžia vežiodamos vaikus į būrelius ar paslaugas.

Saugus, apšviestas miestas

Kai gatvės ir takai yra apšviesti ir saugūs:

- vaikai gali savarankiškiau grįžti iš veiklų,
- senjorai drąsiau juda mieste,
- moterys jaučiasi saugiau,
- sumažėja poreikis lydėti, prižiūrėti, "saugoti".

Arti ir pasiekiamos paslaugos

Kai paslaugos „čia pat“, o ne tik didžiuosiuose miestuose:

- praleidžiama mažiau laiko logistikai,
- daugiau laiko lieka darbui, poilsiui, sau,
- mažėja kasdienis stresas, susijęs su priežiūra ir organizavimu.

Apibendrintas Jonavos raiono modelis mažinant neapmokamo darbo našumą

Ankstyvoji ir pailginta
vaikų priežiūra

Socialinės paslaugos

Sveikatos prevencija ir
emocinė parama

Užimtumo ir laisvalaikio
galimybės

Infrastruktūra

**TAI KAS IŠ TO?
KĄ VISA TAI DUODA MIESTUI?**

Strateginis rezultatas: daugiau dirbančių, labiau savarankiškų, sveikesnių ir mažiau perdegusių moterų

- Daugiau dirbančių ir aktyvių gyventojų, nes mažėja priežiūros našta šeimoms.
- Stipresnės šeimos – mažiau perdegimo, daugiau emocinės pusiausvyros.
- Gyvesnė bendruomenė – aktyvūs senjorai, užimti vaikai, įsitraukę tėvai.
- Gerėjanti moterų sveikata ir savijauta, o tai kelia viso miesto gerovės lygį.
- Mažiau socialinės atskirties, nes paslaugos pasiekia ir miestą, ir kaimiškas seniūnijas.
- Didesnė ekonominė nauda – mažiau nedarbo, daugiau stabilumo, daugiau galimybių.
- Miesto kultūra, paremta lygybe, o ne stereotipais: bendras reikalas, o ne moterų našta.

Jonavos lyderystės esmė:

**matyti nematomą darbą ir kurti sprendimus,
kuriais atsakomybė pa(si)dalinama, o ne
užkraunama.**

**Koks būtu jūsu miestas rytoj, jei
moterų neapmokamas darbas
sumažėtų dvigubai ?**